

toch maar tegen onzen zin opdrong, aan den loop der historie; schaden ze ons beginsel niet, dan accepteren we ze. Volkomen juist. Maar waren de menschen, die ons den bundel gaven, zoo bij uitstek geschikt, om dit werk te doen? Wie een weinig den loop der dingen weet, zal erkennen, dat de menschen, die ons wekelijks nog doen zingen, voor die groote eerezaak wel allerminst aangewezen waren. Ik zal niet herhalen, wat ik reeds schreef²⁾, maar voor het gemak van enkele lezers even dit repeteeren: onze berijming komt van drie kanten. Gedeeltelijk werd ze geschonken door het genootschap „Laus Deo, Salus Populo”. Doopsgezinden en Remonstranten waren er in de meerderheid. Hendrik Ghijsen bracht voorts zijn aandeel aan. Hij was zilversmid, en getrouwd aan zijn beroep kwam hij met een prachtig in-leg-stuk voor den dag: uit 17 andere berijmingen verkoor hij zich met gepaste vrijmoedigheid zijn bijdrage; en dit hors-d'oeuvre werd niet versmaad. Voorts werkte nog mee Johannes Eusebius Voet, geneesheer³⁾.

De plechtige invoering van den bundel van Vader Staat, de autoriteit van politieke commissarissen en de steun van den Prins-Stadhouder, die van Datheen's psalmen genoeg had, hebben toch niet kunnen verhinderen, dat de invoering van den bundel bij de vaderen groot rumoer verwekte. Er is om gevochten in de kerk. En predikanten als Petrus Brouwer, A. v. d. Berg, W. de Koning, Theod. Avinck, J. W. te Water en anderen lieten zelfs tijdpreken drukken, om het volk te vermanen tot de aanvaarding van den psalmbundel⁴⁾.

Zoo is de geboortegeschiedenis van deze berijming niet bepaald een model voor gereformeerde liturgische werkzaamheid. Natuurlijk is dat, voor wie den historischen gang der dingen eerbiedigt, allerminst een bezwaar tegen het behoud van den bundel, als om andere redenen dit wenschelijk is. Maar in elk tegenovergesteld geval is het ook een bewijs hiervan, dat wij geen „heiligh” verleden verdeden, als wij een der dagen deze psalmberijming voorbijgaan en aan de antiquiteitenkast prijsgeven.

Want, om van andere dingen te zwijgen, als we nog altijd strijden voor de stomme e, dan is het goed, te weten, dat, toen onze tegenwoordige psalmberijming voorbereid werd, er een gebod uitging van de rijn-commandanten, dat de poëten hun inspiratie in zóó verre zouden intoemen, dat ze in elk geval nooit HEERE, maar alleenlijk HEER zouden zeggen en schrijven. Al mij, hieraan danken wij het „ai” van psalm 25:2. „Heere, maak mij Uwe wegen...” was verboden; dies beloofde geneesheer Voet, zijn ambt inachtig, den onstuimigen toorn van zijn lastgevers en zeide, zonder stomme e: „Heer, ai maak mij Uwe wegen...”⁵⁾.

Het is niet de tijd meer, om stemming te maken met deze dingen tegen de psalmberijming, die we eenmaal hebben. We denken er trouwens niet aan. Maar het is, helaas, nog wel de tijd, om, met een herinnering aan deze staats-parade tegen de stomme e⁶⁾ en andere kerkelijke en poëtische slippers, hen in bedwang te houden, die critiek op onze berijming zouden willen rangschikken onder de rubriek der ergernissen.

K. S.

²⁾ A. w. bl. 15 v.

³⁾ De namen der leden van het genootschap L. D. S. P. in: „Doopsgezinde Bijdragen”, 1865, bl. 81, v., met opgave van den auteur van elk vers afzonderlijk.

⁴⁾ Dr. G. D. J. Schotel, „De Openb. Beroedienst L. d. Ned. Herv. Kerk”, Leiden, 431.

⁵⁾ Vg. een spetel van dhr J. Veltman in de „Utr. Kerkbode”, in verband met een artikel van Dr. Rullmann over „De Vroomheid der Taal” (Mei-Juni 1922).

⁶⁾ Alleen met betrekking tot den naam HEER hebben de rijn-lieden de stomme e in den ban gedaan, om het volk, dat nu dien bundel niet graag zou missen, te kwelen. Overigens krioelt het van stomme e's, meermalen gemakkelijk stopwerk trouwens voor rijmelaars: h.v. terugkeeren: naar de hel (9:17) en: op 't eenzaam bedde neergezegen (4:2), of: ik doe mijn bedde zwemmen (6:6). Blijkbaar liep het bij deze stomme-e-decreten niet over het aesthetisch, maar over het dogmatisch element. De heeren waren verlicht, maar ook lichtelijk kinderachtig, zouden we tegenwoordig zeggen.

UIT DE SCHRIFT.

Een verwaarloosd gebod.

Zoo dan, vertroost elkander met deze woorden. I Thesa. 4:18.

Hoe dikwijls troosten christenen elkander met de woorden, welke de heilige Paulus omtrent den voorrang van hen, die in Jezus ontslapen zijn, in den dag der opstanding, en wat den levend overgeblevenen te beurt zal vallen, schrijft?

Wanneer het ontzielde lichaam van een dierbare naar het kerkhof zal worden gedragen, wordt in het sterfhuis menigmaal dit schriftgedeelte gelezen.

Of ook wordt de bijbel bij het geopende graf op deze bladzijde opengeslagen.

Maar wordt er niet te zeer overheen gelezen? Wordt de bedoeling van deze passage wel immer gevat?

Meestal neemt men er niet meer uit, dan dat we over onze lieve dooden niet ongerust behoeven te zijn, dat hun opstanding in den dag der dagen zeker en gewis is.

En natuurlijk is ook dit een gedachte, die rijken troost bevat.

Och daarom gaathet hier niet.

Hier worden vergeleken de gestorven geloovigen en zij, die bij hun leven de wederkomst van Christus nog zullen aanschouwen.

En dan wordt hieruit de troost geput, dat zij, die uit het graf verrijzen, het meest zullen worden bevoorrecht.

Zij zullen eerst een verheerlijkt lichaam ontvangen.

Daarna zullen pas de levend overgeblevenen in een punt des tijds veranderd worden.

Dan zullen allen den Heere tegemoetvaren in de lucht.

Proeft gij den troost hiervan, mijn ziel?

Ziel, wees eerlijk.

Gij smaakt dien troost doorgaans niet.

Hoe komt dat?

Vooreerst, omdat gij de wederkomst uws Heeren u te zeer in verwijderde verte denkt.

Gij rekent er niet op, dat Christus nog bij uw leven op de wolken kan verschijnen.

O, die misvatting wreekt zich zoo in uw geestelijk bestaan.

Gij weet het haast te becijferen, dat de parousie in uw jaren op aarde onmogelijk is.

Gij spreekt niet met den apostel: „wij, die levend overblijven zullen tot de toekomst des Heeren”.

En toch, ook op dit punt is het Woord Gods normatief.

Het geeft ook hier den regel van het christelijk leven aan.

Elk geslacht moet de verwachting koesteren, dat Jezus in zijn tijd zal opstaan tot den laatste strijd.

Gij moogt niet overleggen, mijn ziel: Christus zal in mijn dagen wederkomen.

Maar: Hij kan in mijn dagen wederkomen.

Het kan gebeuren, dat ik tot de levend overgeblevenen behoort.

Hoe heerlijk zal het zijn, als ik Hem zal zien verschijnen met zijn vele duizenden van heilige engelen!

Hoe heerlijk zal het zijn, als mijn lichaam in een punt des tijds sterfen en opstaan zal!

Dat zal een genade zijn, waarnaar duizende voorgelachten gesmacht hebben en het werd hun niet gegund.

Om dien troost te grijpen, staat vervolgens uw egoïsme u in den weg.

Och, wanneer gij u kondt vervroolijken in het vooruitzicht van de levend overgeblevenen, mijn ziel, dan zoudt gij u allicht om de voorgelachten niet bekommeren of ge zoudt meenen, dat God hen heeft achtergesteld bij u. En gij zoudt er in berusten. Misschien zelfs er u op verheffen.

Toch zou dat niet overeenkomstig den geest van Christus zijn.

De eerste christenen waren bedroefd, omdat zij dachten, dat de gestorvenen in den Heere door hun opstanding achteruitgezet zouden worden.

Zóó lief hadden zij hen, die hun waren voorgestaan.

O, mijn ziel, wat schiet gij daarin te kort!

Gij zijt bijna onvatbaar voor dien troost geworden. Gij denkt er niet aan anderen er mee te troosten, want ook die zouden het niet begrijpen.

Waar is uw eerste liefde?

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Door Amerika.

III.

De overtocht.

Wel is een reis naar Amerika iets anders dan naar den Harz, Zwitserland, Hongarije, Italië, maar toch is ze weer niet zulk een bijzonderheid, dat het de moeite zou loonen den overtocht omstandig te beschrijven.

Reisbeschrijvingen van dien aard zijn er bij de vloed.

Ik kan daarheen dus heel gevoelig verwijzen. Het zou monnikenwerk zijn een relaas te geven van wat er elken dag viel op te merken.

Laat ik een paar aantekeningen slechts uitwerken.

Zoals ik in een vorig schrijven reeds zei, reisde ik over Parijs.

Nieuw was dit voor mij niet. Vroeger had ik dien weg al enkele malen afgelegd. Maar het nieuwe kwam voor mij, toen de trein langs verwoeste en weer herbouwde stedekens en dorpen reed.

Sommige woningen dragen daar geheel en al een voorloopig karakter. Zij zijn weinig meer dan groote hokken. Andere kunnen, om het op zijn Hollandsch te zeggen, tot de permanente en semi-permanente woningen worden gerekend. Ja, zoo spreken wij in ons goede Nederland, bij gebrek aan bijvoeglijke naamwoorden met intensieve beteekenis. Daarin zit 't m vooral, naar ik meen, dat wij zoo veel vreemde woorden gebruiken. Maar ik had het over de woningen, waarvan vele ook een vriendelijken indruk maken. Ik geloof, dat die herbouwde plaatsen aan hygiëne gewonnen hebben. Maar haar karakteristiek zijn ze onherroepelijk kwijt. Het knusse en intieme hebben ze verloren. Ze maken de treinreis vervelend, terwijl die plaatsen vroeger u deden droomen van landelijken vrede.

Parijs was de oude nog.

Of liever: ze was nog even jong als toen ik haar vroeger leerde kennen.

Ze schijnt, ondanks haar historische monumenten, niet oud te kunnen worden.

Zelfs de binnenstad is nog niet grijs.

In dat opzicht vormt zij wel een tegenstelling met Londen.

Trouwens, ik zou geen enkele stad kunnen noemen, die zich telkens zoo verjongt als zij.

En een stedemaagd kan geen poudre de riz en dergelijke schoonheidsmiddelen (?) gebruiken gelijk de Parijsiennes.

Want de ontsierende hanevoetgroeven en poederdalige huid zou ze niet meer onder pomades kunnen wegwerken.

Ze zou dra verlepte schoonheid, reumatiekachtige tante worden.

Parijs handhaaft zich als de lichtstad.

Maar dan als de kunstlichtstad.

Geestelijk licht kan zij maar weinig verdragen. Daar beschermt ze zich tegen.

Doch laat ik nu niet in het schuitje van Da Costa komen, die door Parijs zijn profetenreputatie heeft ingeboet.

Ik had me behoorlijk op de hoogte gesteld van de fooien, welke men in een land met lage valuta als Frankrijk moest geven.

Fooien zijn van die hatelijke gemakkelijke dingen.

Ze leggen een gevoeligen toeslag op een reis van eenigszins langen duur en belooften altijd meer dan waarop ge gerekend hadt, wat ze zoo hatelijk maakt, maar ze zorgen tevens, dat allerlei gediensstigen voor u vliegen en dat gerief kunt ge op reis maar altijd goed gebruiken.

Als ik mij niet vergis wordt er op het oogenblik in Parijs en andere plaatsen in Frankrijk, waar vele reizenden doortrekken, een heimelijke fooienoorlog gevoerd.

Ik koos — in tweeërlei zin — de toegelijke partij.

Maar men kan bijna niet zoo royaal zijn of porteur en chauffeur geven door zuur gezicht — en zoo dit niet helpt door woorden — te kennen, dat zoo'n beetje toch eigenlijk beneden hun waardigheid is.

Menschenkenners als ze zijn, hebben ze in u al dadelijk den vreemdeling, of wat voor hen hetzelfde is, den rijkard, den hooge-valuta-heer ontdekt.

En daar moeten de oolijkerds ook hun portie van hebben.

Tenzij ze met een Amerikaan te doen krijgen, zooals ik te Cherbourg zag.

De porteur (witkiel of in dit geval beter: blauwkiel) was met zijn fooi voor het dragen van twee kleine koffers over een afstand van ongeveer honderd meters niet tevreden en deed dit den reiziger onomwonden blijken.

Maar de Amerikaan rekende hem voor: zooveel voor dit en zooveel voor dat, „it is all right” en ging met den rug naar hem toestaan.

Weg was de porteur.

Toch moet ik den porteur tot zijn eer nageven, dat hij, voorzover ik heb kunnen waarnemen, het dames niet moeilijk maakt.

Zoals bekend is, geven dames over het algemeen de kleinste fooien. Maar de porteurs dragen dit met goed humeur. Een Amerikaansche dame, die zich van den domme hield en heelemaal niet aan een fooi dacht, werd even verwonderd, doch niet onbescheiden opgenomen, de blauwkiel liep nog even om haar heen te dreutelen, doch toen de dame stokstijf bleef staan en in ideeelen verte tuurde, tikte hij aan zijn pet en ging heen.

Ook de porteur is Franschman en dus galant.

Dames helpt hij met de meeste voorkomendheid en hij geeft haar noodige en overbodige inlichtingen.

De fooienhand tracht ook charmeur te zijn.

En dat verzoent u wel wat met den man.

Evenals er van Londen een extra-trein naar Southampton loopt op de booten van de Cunard Line, zoo ook van Parijs naar Cherbourg.

't Was, zooals onze beste Nederlanders het zouden uitdrukken een reuzentrein of ook: een onmogelijk lange trein.

En alles volgestouwd met reizigers naar Amerika.

Voor het meerendeel waren het Amerikanen, die een trip naar Europa hadden gemaakt en nu weer naar hunk gingen.

Het waren de voorzichtigen of de gemakzuchtigen, althans voor het meerendeel.

Want de groote trek moest nog komen.

Zoo tegen September verandert de jaarlijksche Amerikaansche vloed in Europa in eb.

Dan zijn de booten volgepropt.

Gaat men echter iets vroeger, dan kan er aan boord wat meer notitie van je genomen worden.

Dat heeft zijn bezwaren, maar ook zijn voordeelen.

En het waren werkelijk niet zoozeer jichtige Amerikanen, die op hun gemak gesteld bleken.

Evenwel moet men het gemak niet verwachten van den trein, maar van de boot.

Want de trein bood wel het minimum van gemak.

Geven in beste proef ze ver te r

Daar has hoeken en

Toch wa

Maar des

de maag.

Men had

kocht voor

omdat ik e

en met de

En nu ge

voor.

Eerst om

geval ver

slikken,

Ik zal d

te ontkem

Maar mi

Want di

Misschie

reis onder

zich te Pa

Of ande

nemen.

Wij zage

ventarisat

nisch syst

het algeme

wezen in

verlevendig

enkel bep

heeft zich

Het is alg

gemeenten

de oude a

zich dikwij

zoo zeer l

Ook daarin

komen. In

vormid Ger

kerkelijken

de archie

en; in 190

deskundige

der plaats

Kwan in

stand, in

Synode een

uit. Volger

deze archi

in drie de

1650—181

tijd. Artike

genoemde

Synode in

hier dec 2

de tweede

worden in

vestigen in

ciën, onde

Of het in

schrift zal

Voorts is

„Het gebr

toegestaan

vragter om

Hij moet d

keurig om

schrede ge

baarheid, z

ven bestaa

schrift in

hunne arch

hij; des g

lijken arch

Sedert h

inspectie d

Dr L. Lase

jaar als k

deskundige

beheer zee

Het hierl

gericht vol

ganisatie c

voor onze

Ik wees er

de belangs

Gelukkig i

min het ge

1924, dan

„Archiebe

ten classe

meld zijn:

lum, Leem

Harderwijk

Axel, Goes

togenbosch

ter een „a

deze teven

Ook voo

„archieker

in Friesland